

Välorienterad översikt med slagsida

Pia Hellertz, *Paradigmskifte på
gång?*

Av Erland Lagerroth

Pia Hellertz lärde jag känna på en forskarkurs "Mot ett holistiskt-dialektiskt paradigm", som Joachim Israel och jag höll i Örebro 1989. Kursen väckte förhoppningsvis en del tankar hos deltagarna, i varje fall hos Pia Hellertz, som jag hade kontakt med även senare. Nu, 23 år senare, är hon färdig att ge ut en egen bok på området: *Paradigmskifte på gång?*

Slagsidan

Det är en välorienterad bok, den upptäcker paradigmskiften på många olika håll. Samtidigt har den en viss slagsida: det är nämligen en speciell nytänkare, som är hennes främsta ledstjärna, "intuitionsbegåvningen" Martinus (Thomsen) (1890-1981). Redan i förordet (s 1-4) utnämns han till "jättarnas jätte". Alltsedan 1978 har han hjälpt henne "att förstå att allt hänger ihop och hur det hänger ihop, samt att det sannolikt faktiskt finns en Skapare /.../. Hans världsbild var så kristallklart logisk, /.../ att jag inte hade en chans att förneka den." Hon har tidigare varit "frälst" av Marx och Mao, men säger sig inte vilja bli "frälst" igen och kastar sig därför ut i en häftig läsning av andra tänkare. (3 f) Det är emellertid svårt att se, att hon undgått att frälsas av Martinus, hon "anar" också "hur det kan kännas". Och det är ingen ny kärlek, för det är samme tänkare som hon bekände sig till redan på kursen 1989. Då undrade jag om det var jag, som inte förstod det fina i kråksången. Nu har jag möjlighet att få klarhet i saken.

För i boken finns, i motsats till på kursen 1989, klara motiveringar och resonemang. Efter "många års studier" har Pia Hellertz "kommit fram till /.../ att Martinus världsbild är den mest sammanhängande, den mest logiska, den mest storslagna, den mest kärleksfulla av alla läror och världsbilder jag kommit i kontakt med och den världsbild som svarar på alla *mina* frågor.

I sitt stora verk *Livets Bog* går Martinus, skriver hon vidare, "i detalj in på analyser av världsbildens olika dimensioner. Han belyser, beskriver och argumenterar för de *andliga naturlagarna*". Till dessa "hör exempelvis det evigt levande jagets eviga *reinkarnationer, karmalagen* ('lagen om sådd och skörd' /.../)" (60). Karmalagen "innebär att allt som vi möter och upplever i detta liv är en konsekvens

av tidigare handlingar, från detta eller tidigare liv. Ingenting kan ske orätt och ingen kan göra orätt. /.../ Reinkarnationen och karmalagen får som konsekvens att existensen innebär total rättvisa, en gudomlig rättvisa. /.../ Vi får uppleva allt som behövs för att vi ska bli totalt kärleksfulla, förstående och toleranta människor.” (63 f).

Avslutningsvis medger Pia Hellertz, lite överraskande, att ”Om allt detta *vet* vi ju ännu inget. För oss alla är detta bara *hypoteser* och *teorier* /.../ eftersom vi inte har självupplevda erfarenheter – ännu”. (65) Javisst, men så behandlas inte dessa idéer i boken. Tvärtom, de framstår som sanningen själv. För det bästa uttrycket för det svarar Martinus själv: vad han funnit är ”andliga naturlagar”. (Natur)lagar är inga hypoteser eller teorier, de är – lagar.

Varför har då Pia Hellertz blivit så fångslad av Martinus världsbild? Jo, därför att den, som hon skriver, är ”den mest sammanhängande, den mest logiska” världsbilden. Den är ”så kristallklart logisk”, att hon inte kan förneka den, utan i stället har hon gjort den till ”min paradigmatiska grundsyn” (85). Martinus’ namn förekommer också fortlöpande i boken igenom. I hans värld råder *ordning*, den bästa tänkbara ordning. Reinkarnationen gör det möjligt för karmalagen att tillämpas fullt ut, med total konsekvens. Allt på sin rätta plats. Allt sker som skall ske och måste ske för att den gudomliga rättvisan skall ha sin gång. Pia Hellertz tillhör dem som vill ha ordning, även på bekostnad av empirin, av en realistisk världsbild.

Detta är alltså en uttänkt, en konstruerad världsbild. Det är en bild av världen sådan den *borde* vara. Vem har sagt att världen är fulländad på detta sätt? Jo, tydligen Martinus, han har väl upplevt det så, när han kände att ”en Kristusgestalt tog sin boning i honom: han insåg att Guds väsen är närvarande i allt och alla” (NE). Men en sådan upplevelse behöver inte föra med sig en sann världsbild, bara på sin höjd en ”lära”. För oss andra är det fråga om ett önsketänkande.

För varför skulle världen vara konstruerad på detta sammanhängande, logiska, rättvisa sätt? Tydligtvis därför att ”den gudomliga rättvisan” fordrar det. Och därmed är vi inne på vad Hellertz kallar ”den skapande, den allsmäktiga, allvisa och allomfattande ’Gudomen’, det största av alla levande väsen, i vilken vi alla utan undantag, universa, galaxer, planeter, människor, djur och växter, *’lever, rör oss och är till’*” (60, jfr 52). Men också detta är en konstruktion, ett önsketänkande, för vi ”*vet*” ju inget om en sådan varelse.

Pia Hellertz har visserligen ett finurligt försvar för denna tanke: det är ”lika orimligt att säga: *’Jag tror inte på Gud’* som om en cell i min kropp skulle säga: *’Jag tror inte på Pia’*. Enligt Martinus är vi alla celler och organ i Guds väldiga organism.” (51 f). Men Pia känner både jag och andra, vi vet vem hon är och att hon existerar. Om denna Gud vet i varje fall jag ingenting, och jag kan inte ens föreställa mig en sådan varelse. Allra minst kan jag tänka mig han/hon/den/det som etisk garant, som skulle behärska den svåra konsten att alltid avgöra vad som är rätt och upprätta en världsordning, som garanterade denna rätt. Denna Gud fordras för att upprätthålla denna tänkta ordning, och det tycks vara hans enda existensberättigande – ett vackert exempel på cirkelbevis.

Det är här alltså fråga om att konstruera en världsbild utifrån hur det *borde* vara. Men det betyder ju inte att det *är* så. Det tycks föga rimligt, vilket visar sig redan i avståndet mellan de ”totalt kärleksfulla, förstående och toleranta människor”, som läran skall åstadkomma, och de människor vi möter till vardags. Och varför skulle

världen vara ordnad på det sätt som tycks människan mest logiskt, rättvist och sammanhängande? Felet är att utgå från vad som tycks oss önskvärt och sedan konstruera en världsbild utifrån det.

I stället måste man ju börja med vad som föreligger i världen, nämligen den materia världen och vi alla är byggda av och den energi, som åstadkommit dessa byggen. Och då inte på klassiskt manér fortsätta med att analysera och reducera materien ner till minsta beståndsdel och därmed förlora helhetsperspektivet. I stället bör man begrunda och förstå de stora och små funktionssystem som detta samspel mellan materia och energi har skapat och som uppfyller jorden och som deras upptäckare Ilya Prigogine kallade "dissipativa strukturer". Det är detta som jag har försökt i

11 böcker, från *Mot en ny vetenskap* 1986 till *Världen och vetenskapen – ett olyckligt äktenskap?* 2012.

Orienteringen

Ovanstående är en lite häftig upptakt, men Pia Hellertz argumentering på detta centrala område är så klar och tydlig, att den inbjuder till ett sådant genmäle. Genmälet gäller dock endast partierna om Martinus, vilka trots allt bara omfattar en mindre del av boken. Redan på sidan 12 framhålls det att "*ingen teori* är Sanningen. /.../ På samma sätt som vi använder hammare och skruvmejsel för olika ändamål, så använder vi olika teorier för olika ändamål. Och... '*teorier är goda tjänare men dåliga herrar*'" (*Guntrip, 1971*). (Men detta gäller tydligen inte Martinus, kanske beroende på att hans världsbild och livsåskådning inte ses som en teori.)

Paradigmbegreppet medvetandegör Hellertz lyckligt genom en serie bilder av fisken, som tittar upp ur sin kruka och därvid plötsligt förstår att den lever i vatten. Men också genom Edwin A Abbotts förträffliga berättelse om Kvadraten i Plattland, som får besök av Sfären från Rumsland (hon tycks dock inte ha observerat, att jag redan 2003 introducerade den historien i min *Sökandet är vårt största äventyr*, s 167 och 297 ff.) Det skall också sägas, att hennes bok är full av korta, spirituella citat, som illustrerar vad som sägs – de är så många och så bra, att man inte förstår hur hon kunnat fina fram så många. De gör läsningen till en glädje.

Vetenskapshistoriskt ger boken en klar och välorienterad översikt över de fyra paradigmen Hellertz urskiljer i historien: det organiska paradigmet, det naturvetenskapliga eller mekanistiska paradigmet, det holistiska paradigmet och, med Martinus, ett nytt organiskt paradigm (20-69). Fråga är om en lika distinkt och kunnig översikt har publicerats tidigare på svenska. Bakgrunden till denna kunnighet ges på sidan 4: efter bekantskapen med Martinus 1978 började hon, som här tidigare noterats, "att studera alla andra livsåskådningar och världsbilder jag kom över. /.../ Jag studerade antroposofi, teosofi, buddhism, kristna skolor, astrologi, humanistisk psykologi, olika New Age-rörelser, skeptikers argument och mycket mera." (Men, tilläggs det, ingenstans "hittade jag så glasklara, så totalt kärleksfulla och logiska svar som hos Martinus"!)

Jag har själv genom åren försökt mig på detsamma, om också mindre åt det trosmässiga hållet och mer åt det i vidare mening vetenskapliga, och kan intyga att hon har kommit långt, längre än de flesta. Hon uppvisar en klart imponerande beläsenhet och kunnighet.

Mest problematiskt är avsnittet om det tidiga organiska paradigmet, det uråldriga tankesystem som såg allt som levande. Om detta vet vi ju inte så mycket, men Pia Hellertz har som ambition (och lust?) att delge oss så mycket som möjligt om dessa tidiga förhållanden. Till exempel tankarna att Jorden skulle ha besökts av invånare från andra himlakroppar, vilka var långt mer utvecklade till sitt tänkande och sina förmågor än de tidiga människor, som de mötte. Främlingarna kom då att uppfattas som något slags gudar, och sådana möter ju mycket riktigt i gamla sagor och sägner.

Även Martinus tycks ha menat att Jorden "faktiskt besökts av högt stående varelser från andra planeter". Hur kunde han veta det? Jo, förklarar Hellertz, "hans intuitionsbegåvning och kosmiska medvetande /.../ gav honom möjlighet att intuitivt få kunskap om allt han undrade över". Ska vi tro på det? Men samtidigt påminde Martinus själv "om att *inte tro*. Om någonting är för fantastiskt så bör man låta det vara" (27). Frågan är bara vad som är "för fantastiskt". Det är ju klart nog att Hellertz här överskrider de gränser, som vanligen sätts upp i historieskrivningen.

Men samtidigt ligger här naturligtvis ett stort problem i vetenskapen. I en not konstateras att "Sanna Ehdin är en av de personer som blivit mycket kritiserade på grund av sin helhetssyn på kropp, hälsa och själ, en slags *modern inkquisition* (kurs. här)." Javisst, jag har själv blivit utnämnd till "Årets förvillare" 1998, och detta är nytänkarnas roll, alltsedan Galilei och Newton till Darwin, Einstein, Semmelweiss, Wegener och Belusov. Men naturligtvis också skojarnas.

Det naturvetenskapliga eller mekanistiska paradigmet och det holistiska paradigmet presenteras också väl. Men vad gäller det senare, så konstateras, att det är "materialistiskt" (47 ff). Här har Hellertz inte lyckats komma till botten på problematiken. Det holistiska paradigmet hos Ilya Prigogine och Erich Jantsch utgår mycket riktigt från materien och energin – det är ju faktiskt dessa som bygger världen. Men i sin begründan av vad materien och energin kan åstadkomma, ser de, att det skapas *självorganiserande system*, som i sin utveckling kan nå fram till en *instabilitetströskel*, där de *överskrider* sig själva och övergår i en ny *regim*. Denna nya *regim* kan innebära nya livsformer under evolutionens gång eller andligt liv och tankens och känslans skapelser. Av kroppsliga, högst materiella organ kan det på det viset bli både Hamlet, Sixtinska kapellet och Beethovens nia. (Se bl a min *Världen och vetandet sjunger på nytt*, 1994, s 75 ff). Det blir alltså en enda stor monism: världen är alltid tvåledad men ändå sammanhållen.

Paradigmskifte?

Men därmed är bara halva boken genomgången. Vad som återstår är för det första en presentation av fem-sex forskare, som arbetat i Martinus' efterföljd (66 ff). Pia Hellertz är inte ensam, vilket naturligtvis stärker hennes ställning. Men framför allt återstår det sista långa och mångskiftande kapitlet "Mot en ny vetenskap och en ny framtid". Här överskrider Pia Hellertz på nytt olika gränser, när hon redovisar näradöden-upplevelser, reinkarnationsforskning, tankeläsning, fjärrskådning, bön, vatten, sädesformationer och UFO samt alternativa uppfattningar av livsmedel och läkemedel. Hon är i varje fall öppen för, kunnig om och intresserad av sådana fenomen. Men är hon för okritisk och godtrogen? Var och en får själv läsa och ta

ställning Det långa avsnittet om Mental träning (105-111), sådan Hellertz känner den från Lars-Eric Uneståhl, som hon tillägnat sin bok och avtackar i förordet, innehåller många intressanta tankar.

Till sist frågan om paradigmskifte (112 ff). "Vi får inte glömma Kopernikus', Brunos, Keplers och Galileis erfarenheter vid förra paradigmskiftet", framhåller hon och tror inte att en sådan förändring "kommer att ske smärtfritt den här gången heller". Förra gången stod "påven och prästerskapet för motståndet, och inkquisitionen använde sig ofta av tortyr, fängelsestraff och även bränning på bål. I dag är det den etablerade forskningstraditionen inom akademien och den naturvetenskapliga metodens förespråkare samt skeptikerrörelsen, i Sverige med *Föreningen Vetenskap och folkbildning* och *Humanisterna* som självutnämnda språkrör för Sann Kunskap." Javisst.

Men sedan gäller det skifte *till vad?* Under rubriken "Bevisen hopar sig – anomalierna blir fler och fler", låter Pia Hellertz till sist förstå, att hon menar skifte till "en andlig, en psykisk, kanske till och med en gudomlig värld". Det är anomalierna, som visar på reinkarnation, på telepati, klärvoajans, prekognition, healing hon menar. "Enligt Martinus utgör den materialistiska vetenskapen endast vetenskapens fosterstadium. En gång kommer den etablerade vetenskapen att omfatta också hela den osynliga, bakomliggande delen av verkligheten och då har ett verkligt paradigmskifte genomförts." Då har vi fått "en enda stor *livsvetenskap*, som kommer att bilda grunden för en *framtida världskultur i logik och kärlek*." (115)

Det är tänkbart men ligger i så fall långt fram i tiden; frågetecknet är välmotiverat. Då är de tre faktorer, som Pia Hellertz till allra sist lite överraskande och med större nykterhet diskuterar, nämligen energin, ekonomin och ekologin, långt viktigare för att tvinga fram ett nytänkande inom överskådlig tid.